

Сучасні тенденції на світовому ринку високотехнологічної продукції та місце України на ньому

Актуальність На сучасному етапі розвитку глобалізаційних процесів у світовій економіці спостерігаються тенденції до значного поширення міжнародного обміну високими наукоємними технологіями шляхом розширення кооперації в сфері науково-дослідницьких і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) та переорієнтації розвинутих країн на виробництво та експорт високотехнологічної продукції. Розвиток високотехнологічних галузей промисловості стає визначальним елементом прогресивного розвитку, адже перехід економіки на виробництво високотехнологічної продукції як показує практика супроводжується зниженням матеріалоемності та енергоемності виробництва, зростанням продуктивності праці і відповідно підвищенням конкурентоспроможності країни. Сьогодні беззаперечним є той факт, що високотехнологічне виробництво є головним фактором підвищення зайнятості населення та рівня заробітної плати, що в свою чергу стає наслідком інтенсивного зростання світового виробництва та обсягів експорту високотехнологічної продукції.

Сучасний же стан та останні тенденції у високотехнологічному секторі української економіки не відповідають світовим реаліям, що в свою чергу не дозволяє в повній мірі реалізувати національні інтереси.

Проблема полягає у визначенні основних шляхів виходу української економіки на міжнародний конкурентноздатний рівень у сфері виробництва високотехнологічної продукції.

Дослідженню цієї проблеми присвячені роботи Александрової В. [14], Бажала Ю. [14], Гальчинського А [6], Геєця [7], Пирожкова С. [10], Сухорукова А.[13] та інших вітчизняних вчених, але, разом з тим, вважається, що інноваційний шлях розвитку України повинен будуватися виходячи з останніх тенденцій світового виробництва високотехнологічної продукції.

Отже, **мета** полягає в аналізі останніх тенденцій на світовому ринку високотехнологічної продукції, визначенні позицій основних гравців на ньому, аналізі сучасного стану українського виробництва високотехнологічної продукції, а також розробці пропозицій щодо вирішення поставленої проблеми.

Основна частина Потрібно відзначити, що загальновизнаного тлумачення поняття «високотехнологічної продукції» поки що не сформовано. Але, виходячи із практики багаточисленних досліджень до високотехнологічної продукції, на нашу думку, слід віднести продукцію, яка виготовлена із застосуванням сучасних наукоємних технологій і виробництво якої, вимагає великих обсягів НДДКР. Іншим визначальним фактором високотехнологічного характеру продукції можна вважати її належність до певних технологічних укладів. Так, розвинуті країни більшу частину високотехнологічної продукції відносять до 5 технологічного укладу. До неї належить продукція аерокосмічного призначення, комп'ютери та офісне обладнання, фармацевтика, наукові прилади, електрообладнання. Хоча слід відзначити, що останнім часом суттєвого значення набувають більш прогресивні високотехнологічні галузі економіки, які використовують космічні технології, біо- та нанотехнології.

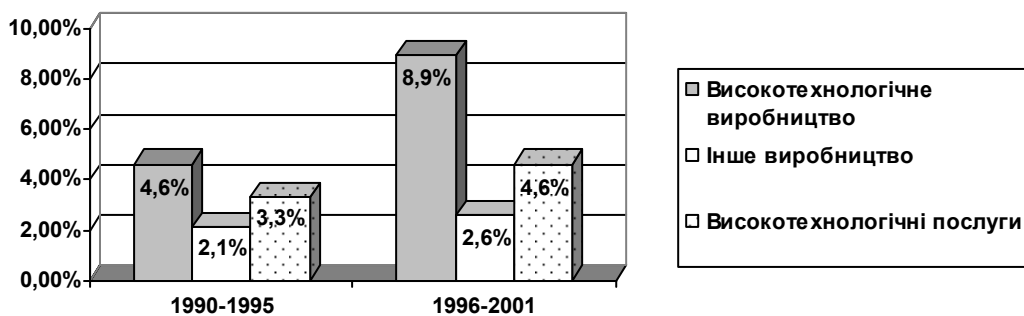
Для досягнення основної мети дослідження, було вирішено використовувати методологією найбільш авторитетної в цьому питанні Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), куди входять всі передові країни світу. Отже для визначення належності продукції до високотехнологічної, ОЕСР на сьогоднішній день ідентифікує 5 науково-зорієнтованих галузей, виробництво продукції в яких пов'язане із високим рівнем інтенсивності НДДКР (табл.1) [1]

Високотехнологічна продукція*

	Рівень інтенсивності НДДКР (наукоємність)
Продукція аерокосмічної промисловості	14.2
Фармацевтика (Ліки та медикаменти)	10.8
Офісне та комп'ютерне обладнання	9.3
Комунікаційне устаткування	8.0
Медичні, точні та оптичні інструменти	7.3

* Рівень інтенсивності НДДКР розрахований як відношення витрат на НДДКР до обсягів виробництва певної галузі

Згідно з інформацією Global Insight World Industry Service database, яка включає дані по 70 країнах світу, де зосереджено 97% глобальної економічної діяльності, світовий ринок високотехнологічної продукції починаючи з 80-х років має тенденцію до значного зростання. Якщо у 1980 році загальний обсяг ринку високотехнологічної продукції оцінювався у 794,9 млрд. дол. США, то до 2001 року він збільшився майже у 4 рази і становив 2960,8 млрд. дол. США. Крім того, слід зазначити й те, що частка виробництва високотехнологічної продукції в структурі всього світового виробництва з кожним роком також зростала, так в 1980 році вона становила 7,7%, а до 2001 року збільшилася у 2 рази, склавши 15,8%. Це говорить про те, що світовий ринок високотехнологічної продукції прогресував значно більшими темпами у порівнянні з іншими сегментами світового товарного ринку і високотехнологічні галузі стали визначальним елементом світового економічного зростання. За досліджуваний період (1980-2001рр.) виробництво високотехнологічної продукції зростало із середнім щорічним рівнем 6,5% в порівнянні із 2,4% для інших товарів промислового призначення. Глобальна економічна активність у високотехнологічному секторі особливо посилилася в останні роки, коли світовий приріст обсягів наукоємного промислового виробництва становив, з поправкою на інфляцію 8,9%, що втричі перевищило зростання продукції всієї іншої обробної промисловості (рис.1) [2].

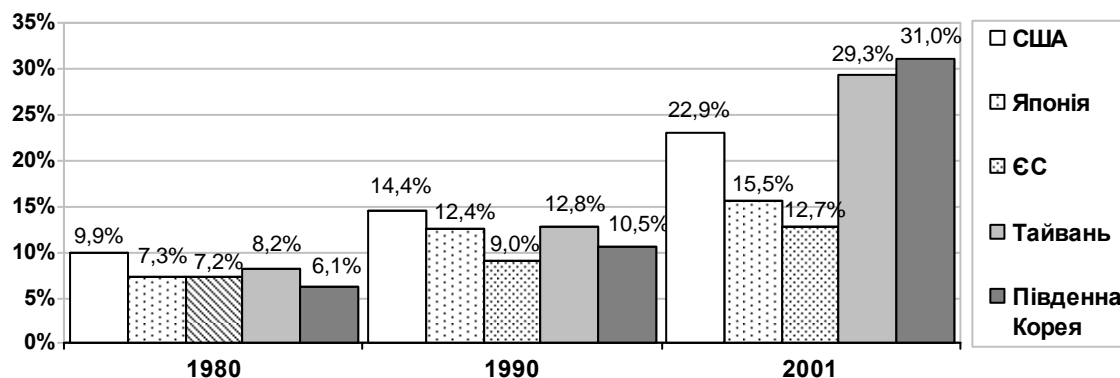

Рис.1 Середньорічне зростання сфер діяльності за 1990–2001 (у відсотках)

Основними рушійними силами таких процесів стала активна інтеграція науки та промисловості, яка супроводжувалася створенням наукових та технологічних парків, збільшенням обсягів фінансування ТНК інноваційних проектів та державних витрат на НДДКР тощо. Визначальна роль в цьому процесі належала розвинутим країнам, і завдяки чому, саме ними контролюється частина високотехнологічного ринку. Так на долю США, країн ЄС та Японії у 2001 році припадало 67,5% виробництва всієї світової високотехнологічної продукції. Це пояснюється тим, що вже починаючи з 80-х років розвинуті країни спрямовували значні ресурси на виробництво наукоємної продукції, що має більш високий ступінь доданої вартості.

Так, якщо у 1980 році високотехнологічне виробництво у США становило 9,9% від загального обсягу виробництва, то вже у 2001 році цей показник становив 22,9%. За відповідний період частка виробництва високотехнологічної продукції в Японії також значно збільшилася з 7,3% до 15,5%, в країнах ЄС з 7,2% до 12,7%. Тайвань та Південна Корея, які теж усвідомили важливість підвищення наукоємності власних галузей промисловості, перетворювалися, образно кажучи» на прообраз розвинутих країн. Якщо в 1980 році високотехнологічне виробництво Тайваню складало 8,2% від загального обсягу виробництва цієї країни, то в 1990 році ця частка збільшилася до 12,8%, досягнувши свого рекордного рівня у 2001 році - 29,3%. Трансформація виробничої бази Південної Кореї ще більш яскраво підкреслює переорієнтацію на високотехнологічний сектор її економіки. Високотехнологічне

виробництво в Південній Кореї у 1980 році становило 6,1% від всього виробництва в країні і досягло 31% у 2001 році (рис. 2).

Рис.2 Доля високотехнологічного виробництва у загальному обсязі виробництва по деяким країнам

Аналізуючи структуру розвитку високотехнологічних галузей промисловості за період 1980-2001рр, слід відзначити стрімке зростання виробництва продукції цих галузей, насамперед офісного та комп'ютерного обладнання (637%) та комунікаційного устаткування (546%). Суттєво меншими у своєму зростанні за відповідний період були обсяги виробництва аерокосмічної галузі (226%), фармацевтики (286%), виробництва медичних, точних та оптичних інструментів (208%).

Аналіз позицій провідних країн на світових ринках високотехнологічної продукції дозволяє визначити наявність наступних тенденцій та особливостей (табл.1):

Таблиця 1

Позиції провідних країн на світових ринках високотехнологічної продукції, (% до загальних обсягів ринку)

Види продукції	США	Японія	ЄС	Півден на Корея	Китай	Довідково Загальні обсяги ринку, млрд. дол. США
1980						
Високотехнологічна індустрія, в т. ч.:	31,6	18,2	29,2	0,9	0,9	794,9
Продукція аерокосмічної промисловості	49,2	1,8	26	0,3	1	141,9
Офісне та комп'ютерне обладнання	23,9	23,7	45	0,6	0,6	103,4
Комунікаційне устаткування	18,9	28,6	23	1,7	1,1	215,9
Ліки та медикаменти	20	27,8	20	1,7	1,6	139,2
Медичні, точні та оптичні інструменти	45,1	11,9	29,1	0,4	0,3	194,6
1990						
Високотехнологічна індустрія, в т. ч.:	30,7	21,9	25,6	2,2	2,1	1413,6
Продукція аерокосмічної промисловості	51,5	2,1	27,5	0,1	1,6	238,7

Офісне та комп'ютерне обладнання	20,2	37,4	26,9	1,5	1	201,3
Комунікаційне устаткування	18,5	32,9	19	4,3	3,2	452,3
Ліки та медикаменти	24,2	19,4	30,9	3	3	241,4
Медичні, точні та оптичні інструменти	46,1	11,8	29,4	0,8	0,8	279,9
1995						
Високотехнологічна індустрія, в т. ч.:	30,7	19,5	24,5	3,4	3,4	1772,9
Продукція аерокосмічної промисловості	44,4	3,1	30,1	0,3	4,5	208,0
Офісне та комп'ютерне обладнання	24	29,5	20,9	2,7	2,1	267,8
Комунікаційне устаткування	24	26,5	17,6	5,6	4,2	677,4
Ліки та медикаменти	24,9	16,3	33,9	3,2	3,8	307,7
Медичні, точні та оптичні інструменти	47,5	9,6	29,5	1,6	1,6	311,9
2001						
Високотехнологічна індустрія, в т. ч.:	31,8	12,9	22,8	7,0	8,7	2960,8
Продукція аерокосмічної промисловості	50,1	2,2	30,2	1,1	6,5	320,5
Офісне та комп'ютерне обладнання	30,5	15,3	12,0	7,7	18,6	658,7
Комунікаційне устаткування	23,8	16,0	20,6	11,4	6,9	1178,3
Ліки та медикаменти	25,2	14,2	34,2	3,7	5,6	398,3
Медичні, точні та оптичні інструменти	49,2	6,9	29,9	1,5	2,5	404,9

* Розраховано за даними *Global Insight, Inc., World Industry Service database, 2003.*

- В кожній з високотехнологічних галузей промисловості США займають лідируючі позиції, при цьому їх сукупний обсяг виробництва продовжує становити майже третину всього світового високотехнологічного виробництва. Вже більш ніж 20 років для США є природнім контроль 50% світового виробництва продукції аерокосмічної промисловості, такий стан справ зберігається й сьогодні. При цьому особливу увагу слід звернути на те, що лише одна транснаціональна компанія Boeing сьогодні об'єднує більше половини потенціалу США в цій сфері. Гідним конкурентом для США в цій сфері виступає європейська аерокосмічна індустрія, де провідна роль належить французькій аерокосмічній промисловості. Займаючи 7-10% світового космічного ринку у 80-х роках, Франція на протязі 90-х років значно набрала оберти в цьому сегменті високотехнологічного ринку і вже у 2000 році вона постачала 12,8% світової аерокосмічної продукції, а в 2001 році її частка збільшилася до 13,5%. В цілому ж країни ЄС в 2001 році контролювали близько 30% світового аерокосмічного виробництва. На прикладі американської корпорації Boeing, провідним гравцем в цій галузі в Європі є концерн European Aeronautic Defence and Space Company (EADS), який об'єднує капітали таких компаній як Aerospatiale Matra S.A. (Франція), Construcciones Aeronauticas S.A. (Іспанія), DaimlerCrysler Aerospace AG (Німеччина) та ряду інших. Загальний оборот групи у 2004 році становив

31,8 млрд. євро. Китайська аерокосмічна галузь за останні 10 років стала також стрімко розвиватися. Якщо у 80-х роках її позиції були відносно слабкими, то починаючи з 90-х років, вони значно зміцнилися. Займаючи 1,6% світового аерокосмічного ринку у 1990 році, вже через 10 років Китаю вдалося зайняти світову нішу у 5,8%, а в 2001 році – 6,5%. Зовсім інша тенденція спостерігалася в Бразилії, займаючи у 1980 році майже 15% аерокосмічного виробництва, у 1990 році її частка скоротилася до 9,6%, а в 2001 році до вже критичного рівня – 2,8%. Відносно слабкими в цій сфері є позиції Японії та Німеччини, що пояснюється забороною виготовляти авіаційну техніку в післявоєнні роки. В цьому секторі промисловості ці країни значно відстають від США та країн Західної Європи, і сьогодні особливо не докладають значних зусиль для збільшення свого космічного потенціалу.

- Досягши у 1991 році своєї максимально позиції – 41,2% від світового виробництва офісного та комп'ютерного обладнання, Японія, входячи в період тривалої економічної стагнації, з цього року почала поступово втрачати свої позиції. Вже у 1997 році США вдалося її обігнати в цьому сегменті ринку. Поступово збільшуючи свою присутність, США закріпили за собою у 2001 році 30,5% ринку. Це змусило більшість всесвітньовідомих високотехнологічних ТНК Японії, наприклад, таких як NEC, Toshiba, Fujitsu, Hitachi проводити внутрішньофірмові реформи, які полягали у масштабному скороченні робочих місць та виробничих потужностей. Така ж сама ситуація спостерігалась і в країнах ЄС. Займаючи провідні позиції на ринку офісної та комп'ютерної техніки у 80-х роках, вони скоротили свою присутність із 45% у 1980 році до 12% у 2001 році. В свою чергу Китай та Південна Корея наприкінці 90-х років почали стрімко завоювати частину цього ринку, використовуючи переваги дешевшої робочої сили та значних стимулів для залучення інвестиційних ресурсів.
- На ринку комунікаційного устаткування відбувалася вкрай жорстка конкурентна боротьба. В період з 1980 до 1997 року основним гравцем на

цьому ринку була Японія. Але у 2001 році позиції ЄС та США, які отримали відповідно 23,8% та 20,6% ринку комунікацій змусили Японію спуститися на 3 сходинку. Крім того, значні досягнення у виробництві комунікаційного устаткування мали Південна Корея та Китай, які завоювали відповідно 11,4% та 6,9% ринку.

- ЄС був провідним виробником у сфері виробництва ліків та медикаментів на світовому ринку за весь аналізований період контролюючи 30-34% світового ринку. Американська частка на світовому ринку зростала повільно, від 20% у 1980 році, до 24% у 1990% та 25% у 2001 році. Різні регулюючі норми національних законодавств щодо поширення іноземних фармацевтичних препаратів вплинули на особливість розвитку цієї галузі серед інших високотехнологічних галузей. Адже для фармацевтичної промисловості характерна більш сильна орієнтація на динаміку внутрішнього населення ніж на глобальні ринкові сили.
- У 2001 році відбулося розширення високотехнологічного сектору світового ринку за рахунок нової галузі - виробництво медичних, точних та оптичних інструментів. Це відбувалося, насамперед, завдяки зростанню рівня інтенсивності НДДКР в цій галузі, особливо в розвинутих країнах. Провідні позиції на цьому ринку у США, яким у 2001 році стала підконтрольна майже його половина. Країни ЄС, на чолі з Німеччиною та Францією утримували другу сходинку, контролюючи 28-31% цього ринку.

Підводячи підсумки аналізу основних тенденцій розвитку світового високотехнологічного виробництва слід зазначити, що найбільш інтенсивно структурна трансформація промисловості на користь наукоємних галузей відбувалася у двох групах країн. До першої ввійшли всесвітньо визнані технологічні лідери – США, Японія та ЄС, до другої – дві азіатські країни – Південна Корея та Китай. При чому, аналіз сучасних тенденцій розвитку високотехнологічного ринку засвідчив про поступове збільшення частки США, Китаю та Південної Кореї на ньому, в цей же час свої позиції поступово втрачали ЄС та Японія. Основною причиною таких тенденцій в цих країнах є

стагнація інтенсивності НДДКР. Так темпи зростання інтенсивності НДДКР в ЄС зменшувалися починаючи з 2000 року і тепер близькі до нульової позначки. Це пояснюється зменшенням фінансування НДДКР з боку приватного сектору, хоча деякою мірою це компенсувалося зростанням державних витрат, а також фінансуванням із закордону. Сукупні ж витрати на НДДКР в ЄС у 2003 році були на рівні 1,93%, що значно менше ніж в США (2,59%). Інвестиції Китаю в НДДКР в цей період становили 1,31% від ВВП (за 1997-2002 роки вони зростали на 10% щорічно). Якщо така тенденція зберігатиметься, то до 2010 року Китай буде витратити таку саму частку ВВП на НДДКР як і ЄС (близько 2,2%), що дозволить значно зміцнити позиції цієї країни [3].

Враховуючи те, що уряди багатьох країн взяли на себе зобов'язання щодо збільшення витрат на НДДКР як в державному, так і в приватному секторах, приєднання все більшої кількості країн до запровадження податкових пільг для підприємств, що активно впроваджують НДДКР, збільшення темпів зростання кадрових ресурсів в галузях науки та технологій в порівнянні із загальним зростанням зайнятості сьогодні можна прогнозувати й подальше збільшення обсягів високотехнологічного виробництва [5].

При цьому, можна передбачити, що у деяких із проаналізованих високотехнологічних галузей будуть все більш інтенсивно впроваджуватися нанотехнології, біотехнології, інформаційно-комунікаційні технології. Вже сьогодні нанотехнологія вносить радикальні зміни в широкий спектр продуктів – від комп'ютерних жорстких дисків і кремів для засмаги до автомобільних шин – і обіцяє незабаром стати основним елементом всіх галузей промисловості. Ці зміни в першу чергу «імплантують» у своє виробництво найбільші світові ТНК, що працюють у сфері нанотехнологій і, скоріш за все, отримуватимуть надприбутки. Потенційні переваги нанотехнологій полягають у можливості використання наносфер для спрямування ліків у конкретні органи, у виробництві значно менших за розмірами й більш швидких процесорів і пристроїв, зберіганні інформації й використанні наномасштабних властивостей тканин, яке полягає,

наприклад, у стійкості до утворення плям, збереженням стійкої форми тканин [4].

Щодо присутності України на світовому ринку виробництва високотехнологічної продукції, то вона є вкрай незначною в порівнянні з розвинутими країнами. Для підтвердження цього факту слід навести дані по обсягам реалізованої високотехнологічної продукції в Україні, яка у 2004 році склала лише 1779,6 млн. дол. США (табл.3), що становить близько 0,06% світового високотехнологічного ринку.

Таблиця 3

**Обсяги реалізованої високотехнологічної продукції в Україні у 2004 році
(млн. дол. США)***

Фармацевтичне виробництво	361,6
Продукція космічної промисловості	233,9
Продукція авіаційної промисловості	440,6
Медичні, точні та оптичні інструменти	531,1
Комунікаційне устаткування	151,4
Офісне та комп'ютерне обладнання	61,0
Всього	1779,6

* Розраховано за даними Держкомстату України [11] та Національного космічного агентства України

Таке незначне представництво на світовому ринку високотехнологічних товарів обумовлене насамперед тим, що в промисловому комплексі України домінуючими є виробництво продукції 3 та 4 технологічних укладів (важке машинобудування, виробництво і прокат сталі, суднобудування, кольорова металургія, органічна та неорганічна хімія), питома вага яких становить 94%. П'ятий технологічний уклад (комп'ютеризація, інформатизація, сучасні галузі електротехнічної промисловості, приладобудування, будівництво високотехнологічних приладів, авіаційна, медична, хімічна, фармацевтична промисловість) не перевищує 5%, а шостий (мікробіологічна промисловість, наукоємна і високотехнологічна медична техніка, види діяльності, засновані на біотехнологіях, інженерії) – 1% [8].

Така структура промисловості є наслідком низького рівня витрат на НДДКР в Україні. У 2004 році загальний обсяг фінансування науки становив 1,4%, при цьому з держбюджету було виділене лише 0,4% від ВВП, у той же час у розвинених країнах цей показник коливається на рівні 2-4% на рік. Це свідчить про те, що економіка України розвивається за умови застосування незначної кількості наукових розробок, і це за умови того, що в розвинутих країнах до 90 % приросту ВВП досягається за рахунок застосування результатів інноваційної діяльності.

Окрім цього, значну загрозу економічній безпеці України створює характер інвестиційних ресурсів що направляються в Україну, адже саме вони будуть визначати майбутню структуру виробництва продукції. У технологічній частині капітальних вкладень на 83% домінує 3-й технологічний уклад і лише 10% складає 4-й уклад. Подібна ситуація мала місце у структурі надходження іноземних інвестицій в Україну, 75 % їхнього обсягу вкладалось в 3-й технологічний уклад і, відповідно, лише 20% та 4,5 % - у 4-й і 5-й технологічні уклади. Отже, стає зрозумілим, що концентрація інвестиційних потоків зосереджується у застарілих технологічних укладах на відміну від сучасних світових тенденцій, де визначальними стають новітні технологічні уклади. Такий факт вже сьогодні може означати остаточну втрату можливості використання інноваційного шляху розвитку, як фактору економічного зростання України.

Інше занепокоєння щодо перспектив розвитку високотехнологічного виробництва в Україні викликає стійка тенденція до скорочення інноваційно активних підприємств в Україні, особливо тих, що впроваджували нові технологічні процеси та освоювали виробництво нових видів продукції. Загальна їх частка з 22,9% у 1995 році зменшилася до 10% в 2004 році, при тому, що як визначається більшістю експертів, в розвинутих країнах питома вага інноваційно активних підприємств знаходиться в межах 60-70%.(табл..4)

Таблиця 4

Частка промислових підприємств, що впроваджували інновації (у % до загальної кількості)*

	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Всього	22,9	14,8	14,3	14,6	11,5	10
у тому числі						
здійснювали механізацію та автоматизацію виробництва	2,9	1,7	1,8	2	3,2	3,7
впроваджували нові технологічні процеси	8,4	4,1	3,7	3,4	4,9	4,9
освоювали виробництво нових видів продукції*	20,3	13,7	13,3	13,2	9,4	7,8

* За даними Держкомстату України

Тому не дивує той факт, що по впровадженню інновацій на промислових підприємствах сучасна Україна й досі не досягла рівня 1991 року, коли їх кількість становила 7303. Сьогодні ж на промислових підприємствах впровадження нових прогресивних технологічних процесів зменшилося у 4 рази (1727).

Виходячи із проаналізованих світових тенденцій на ринку високотехнологічної продукції і визначаючи збереження провідних позицій розвинутих країн на ньому, а також відверту відсталість України, постає необхідність у визначенні пріоритетних державних дій щодо підтримки зростання виробництва високотехнологічної продукції в Україні.

За умови, коли інноваційний шлях розвитку держави не може бути реалізований на власній технологічній базі, яка вже майже втратила той резерв, що був закладений за рахунок радянських промислових потужностей, існує необхідність залучення іноземних інвестицій з боку ТНК. Такий захід є оптимальним кроком ще й за умови дефіциту власних ресурсів для запобігання остаточної технологічної відсталості України.

На сьогоднішній день ТНК є одними з головних суб'єктів сучасного технологічного прогресу у світовій економіці і саме вони забезпечують лівову частину світових витрат на НДДКР, внаслідок чого, стають для України важливим джерелом трансферу технологій. Але, враховуючи можливість виникнення негативних наслідків від діяльності ТНК в українській економіці, на

сьогодні існує необхідність у виробленні раціональних механізмів регулювання відносин з транснаціональними корпораціями, для того, щоб їхні стратегії та національна інноваційна стратегія випереджального розвитку значною мірою збігалися.

Поряд з питанням входження у міжнародні науково-технічні потоки, державна політика в сфері інноваційного розвитку України має також активно зосереджуватися на створенні власних потужних промислово-фінансових груп, які були б здатні через свої масштаби стати “локомотивами” зростання високотехнологічних галузей промисловості. В перспективі і вони мають виходити на транснаціональний рівень. Їх утворення повинне здійснюватися у найпріоритетніших галузях промисловості, які досягли певних успіхів в науково-технічних розробках, насичені високопрофесійним людським та інфраструктурним потенціалом, що в свою чергу мало б найвагомійший потенціал для розвитку національної економіки в перспективі.

Потрібно також зосередити увагу на чіткому визначенні пріоритетів від включення України в міжнародні інтеграційні процеси, як в рамках ЄС так і ЄЕП, які б насамперед враховували спрямованість зростання економіки України за високотехнологічний вектором. Потрібно пам'ятати, що, незважаючи на значне відставання країн ЄЕП порівняно з країнами ЄС за рівнем конкурентоспроможності високотехнологічного виробництва, впровадженням інновацій, якістю та навичками управління, на сьогоднішній день, існують принципові напрямки кооперації з країнами СНД, передусім в аерокосмічній галузі, об'єднанні великих підприємств ВПК України і Росії.

Актуальним і на сьогоднішній день є питання щодо покращення інвестиційного клімату в сфері виробництва високотехнологічної продукції. Важливим є вдосконалення правової бази щодо підвищення ефективності функціонування сучасних організаційних форм: технопарків, промислово-фінансових груп, акціонерних товариств, консорціумів, якими передбачається концентрація капіталу та наукоємного виробництва з метою досягнення конкурентоспроможності українських високих технологій в умовах глобалізації.

Крім того, слід підкреслити важливість стабільності та передбачуваності змін інвестиційного законодавства, особливо, що стосується дії законів, які передбачають стимулювання науково-технологічної та інноваційної діяльності. В цьому контексті мають бути вирішені питання щодо подолання негативних наслідків раптового скасування інвестиційних пільг для ВЕЗ, ТПР і технологічних парків [12].

Поряд із цим потребує якнайшвидшого забезпечення державою дотримання захисту прав інтелектуальної власності в Україні у відповідності із міжнародними стандартами.

Болючим, але надзвичайно важливим питанням є також доведення вітчизняних витрат на НДДКР до рівня, який би забезпечував конкурентоспроможність високотехнологічних галузей України на світовому ринку. Першим кроком тут має бути суворе дотримання законодавства, а саме забезпечення, як це визначено у Законі України «Про наукову та науково-технічну діяльність» - 1,7% ВВП.

Література

1. Liendbart J. Hi-tech industries in the EU // Eurostat. Statistics in focus. Industry, trade and services Theme 4.11.2003. – P. 3-14.
2. Science and Engineering Indicators 2004. - NSF, 2004. - VoL1. - 398 p.
3. Stagnation of R&D intensity a major threat to the European knowledge-based economy, European Commission Press release, 19th July 2005.
4. Technology, Media & Telecommunications Trends: Predictions, 2005 – A focus on the technology sector // Deloitte Touche Tohmatsu.
5. The OECD Science, Technology and Industry Outlook, 2004.
6. Гальчинський А.С. та ін. Інноваційна стратегія українських реформ. — К: Знання України, 2002.
7. Геєць В.М. Інноваційний шлях розвитку та економічного зростання / Утвердження інноваційної моделі розвитку економіки України. Мат-ли наук-практ. конф. — К: НТТУ "КПІ", 2003. — С 38-56.

8. Ключев А. Тільки переведення економіки на інноваційний режим є гарантією сталого розвитку держави // Урядовий кур'єр - 28 квітня, 2004.
9. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Стат. зб. — К: Держкомстат України. — 2004.
10. Пирожков С.І. Глобалізація та інноваційна діяльність в Україні / Утвердження інноваційної моделі розвитку економіки України. Матеріали науково-практичної конференції. — К.: НТУУ «КПІ». — 2003. — С. 143.
11. Про основні показники роботи промисловості України (за січень-грудень 2004 р.) Стат. зб. — К: Держкомстат України. — 2005.
12. Розвиток ринку високих технологій в Україні: Матеріали круглого столу (Інститут економічного прогнозування НАН України, 2004.05.21) // Економіка і прогнозування. - 2004. - № 3- С 7-73.
13. Сухоруков А.І. Пріоритети інвестування національного технологічного розвитку // Стратегічна Панорама. - №1, 2003. С.131-139
14. Александрова В.П., Бажал Ю.М та інші. Економічна оцінка державних пріоритетів технологічного розвитку / За ред. Ю.М.Бажала – К.: Ін-т екон. прогноз., 2002.– 320 с.

Анотація

На підставі аналізу сучасних тенденцій на світовому ринку високотехнологічної продукції та прогнозних даних щодо подальшого зростання частки цієї продукції у світовому виробництві, визначені сучасні позиції України в цій сфері. Відповідно до цих позицій запропоновані заходи щодо зростання виробництва високотехнологічної продукції в Україні.

Аннотация

На основе анализа современных тенденций на мировом рынке высокотехнологической продукции и прогнозных данных относительно дальнейшего увеличения доли этой продукции в мировом производстве,

определены позиции Украины в этой сфере. Согласно этим позициям предложены соответствующие мероприятия, направленные для увеличения роста производства высокотехнологической продукции в Украине.